

Nr 32—33.

Warszawa, dn. 19 sierpnia 1933 r.

Ogóln. zbioru Nr 586.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

TREŚĆ NUMERU: Zwrot cła przy wywozie obrabiarek. — Składki członkowskie w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych muszą być płacone w całości. — Stan przemysłu metalowego w lipcu 1933 r. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. — Z działalności Grupy Producentów Lin P. Z. P. M. — Z Grupy Producentów Narzędzi. — Bank Gospodarstwa Krajowego w 1932 r. — Niemiecki przemysł samochodowy. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Ceny. — Patenty.

ZWROT CŁA PRZY WYWOZIE OBRABIAREK.

W Nr. 61 Dziennika Ustaw z 9 sierpnia r. b. ogłoszone zostało Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 15 lipca r. b. w sprawie zwrotu cła przy wywozie obrabiarek treści następującej:

Na podstawie art. 7 punkt d) ustawy z dnia 31 lipca 1924 roku w przedmiocie uregulowania stosunków celnych (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 777) zarządza się co następuje:

§ 1. Przy wywozie zagranicę obrabiarek do metali i drzewa, wytworzonych na polskim obszarze celnym, przyznaje się zwrot cła, uiszczanego za sprowadzone z zagranicy i zużyte do wyrobu tych towarów materiały, podług następujących norm:
za 100 kg obrabiarek do metali i drzewa zł 26.

§ 2. Zwrot cła z tytułu, wymienionego w § 1 rozporządzenia niniejszego, uskutecznia się zapomocą kwitów wywozowych, wystawianych przez wszystkie kolejowe, morskie oraz pocztowe urzędy celne na podstawie zaświadczeń związków eksportowych, po stwierdzeniu wywozu towarów zagranicę.

§ 3. Kwity wywozowe opiewają na okaziciela, ważne są w przeciągu roku od daty ich wystawienia i służą do otrzymania w gotówce przyznanego zwrotu cła.

Wykaz urzędów celnych, upoważnionych do realizowania wymienionych kwitów wywozowych oraz tryb postępowania przy realizowaniu tych kwitów będzie analogiczny do ustalonego w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 18 stycznia 1933 r. w sprawie zmiany przepisów wykonawczych do rozporządzenia o zmianie przepisów, dotyczących kwitów wywozowych (Monitor Polski z 1933 r. Nr. 18, poz. 23).

§ 4. Wykazy związków eksportowych, uprawnionych do wydawania wymienionych powyżej zaświadczeń, będą ustalane przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i ogłaszane w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski”.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje aż do odwołania.

SKŁADKI CZŁONKOWSKIE W POLSKIM ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH MUSZĄ BYĆ PŁACONE W CAŁOŚCI.

Sprawa zbierania składek członkowskich w wolnych związkach branżowych nastrocza często sporo trudności, gdyż nie wszystkie fabryki korzystające z usług i prac swoich organizacji zawodowych poczuwają się do obowiązku należytego wywiązywania się z przyjętych dobrowolnie zobowiązań finansowych na rzecz tych organizacji.

Opieszałość w wpłacaniu składek członkowskich daje się odczuwać szczególnie w obecnym okresie kryzysowym.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych traktował sprawę składek członkowskich z dużą wyrozumiałością tak długo, jak na to pozwalały finanse Związku. Obecnie, wobec znacznego zmniejszenia się wpływów budżetowych i powstałych wskutek tego trudności, władze Związku po wyczerpaniu wszystkich zabiegów oszczędnościowych, zmuszone były do monitowania członków ociągających się o pokrycie zaległości. W jednym wypadku Związek musiał nawet wystąpić na drogę sądową, gdyż fabryka, która za niepłacenie składek została skreślona z listy członków, odmówiła, przytem w niegrzecznej formie, uregulowania należności na rzecz Związku.

Sąd Grodzki w Warszawie Oddział 12 C wyrokiem 1880/32 z d. 30 września 1932 r. postanowił zasądzić na rzecz Związku całą należność za zaległe składki wraz z procentami i zwrotem kosztów sądowych. Od tego wyroku pozwana fabryka złożyła apelację. Wydział Odwoławczy Cywilny Sądu Okręgowego w Warszawie, po rozpoznaniu skargi apelacyjnej, postanowił zaskarżony wyrok Sądu Grodzkiego utrzymać w mocy i zasądzić na rzecz Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych całą sumę wraz z procentami i kosztami prowadzenia sprawy w obu instancjach.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W LIPCU 1933 R.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w dniu 28 lipca r. b. członkowie Rady, reprezentujący różne działy przemysłu metalowego przetwórczego i różne ośrodki przemysłowe Polski, złożyli niżej przytoczone informacje o stanie zatrudnienia i warunkach pracy w fabrykach stowarzyszonych.

W fabrykach budowy parowozów stan zatrudnienia jest niepomyślny i w porównaniu ze stanem w miesiącu kwietniu r. b. pogorszył się. Widoki na uzyskanie zamówień na II półrocze b. r. i na 1934 rok częściowo zawiadły. Każda fabryka otrzymała do wykonania niewątpliwie jeden parowóz miesięcznie do końca b. r. i po jednym miesięcznie w roku 1934. Tak mały stan pracy będzie połączony z koniecznością zamknięcia niektórych fabryk na kilka miesięcy. Zamówień eksportowych na parowozy prawie niema, gdyż na całym świecie odczuwa się kryzys w kolejnictwie; obecnie z polskich fabryk tylko dwie wykonywują wspólne zamówienie dla Z. S. S. R. na 19 lokomotywek wąskotorowych.

Fabryki budowy wagonów mają również stan zatrudnienia zmniejszony w porównaniu z początkiem b. r. Niektóre fabryki zamknęły dział budowy wagonów, inne kończą posiadane zamówienia. Stan taki wywołuje konieczność przeprowadzania ciągłych redukcji ilości robotników. Omawiana jest obecnie sprawa zamówienia kilkunastu wagonów pocztowych. O eksporcie wagonów niema mowy, gdyż wszędzie odczuwa się brak zapotrzebowania na nowe wagony.

Tak w dziale parowozów i wagonów niepokojąca jest stała tendencja zamawiających czynników do znacznej obniżki cen, bowiem już przy cenach obecnych zaledwie pokrywają się koszty własne budowanych parowozów i wagonów.

W fabrykach budowy silników spalinowych stan zatrudnienia jest zły i nie uległ zmianie od kwietnia r. b.

W fabrykach budowy obrabiarek stan zatrudnienia jest bez zmiany, niektóre z nich wykończają dawne zamówienia, natomiast nie posiadają jeszcze zamówień nowych.

W fabrykach narzędzi i maszyn rolniczych stan zatrudnienia jest nadal niepomyślny, pomimo tego, że daje się zauważyć pewne odprężenie w związku z potrzebami rolnictwa powstającymi przed zbiorami. Jednak tak zwany główny sezon sprzedaży maszyn może się rozpocząć dopiero w sierpniu. Tymczasem większe fabryki maszyn i narzędzi rolniczych uzyskują niewielkie zamówienia rządowe na sprzęt taborowy oraz wyroby z drzewa. Zapasy narzędzi i maszyn z dawnej produkcji są na wyczerpaniu, a tem samem fabryki zmuszone są dorabiać nowe maszyny po cenach dostosowanych do obecnej kalkulacji. Nabywcy rolnicy oczekują jednak w dalszym ciągu cen wyjątkowo niskich, przystosowanych do obecnych niskich cen na produkty rolne. W tych warunkach fabryki nie mają możliwości przystosowania się do wymagań rynku. Oprócz tego trudne położenie finansowe rolnika nie pozwala mu na kupno za gotówkę i coraz częściej są wysuwane żądania sprzedaży na kredyt wekslowy, co utrudnia handel wobec wymagań i ograniczeń kredytowych, wysuwanych przez banki.

Fabryki maszyn elektrycznych mają dobry stan zatrudnienia.

W fabrykach aparatów mierniczych i optycznych stan zatrudnienia jest bez zmiany i wynosi około 50% normalnego zatrudnienia. Jest tendencja do niższych cen na aparaty, zwłaszcza przy dostawach państwowych.

W odlewniach żeliwa Okręgu Warszawskiego stan zatrudnienia nie zmienił się od wiosny r. b. i wynosi około 20% normalnego stanu. Przytem ceny na odlewy są niskie, nieraz poniżej kosztu własnego, co pogarsza stan finansowy odlewni. Niektóre odlewnie Okręgu Radomsko-Kieleckiego mają stan zatrudnienia dobry, przygotowując się do sezonu. Odlewnie żeliwa w Okręgu Dąbrowieckim mają stan zatrudnienia przeważnie zły; zakłady produkujące garnki i radiatory są nieczynne. W odlewniach produkujących odlewy kutolane stan zatrudnienia pogorszył się.

W odlewniach żeliwnych rur wodociągowych w drugim kwartale dało się zauważyć pewne ożywienie obrotów, co było jednak tylko naturalną reakcją wobec zupełnego zaniku obrotów w pierwszym kwartale r. b. Niestety ożywienie miało tylko charakter przejściowy, gdyż już obroty w czerwcu wykazały ponowny spadek w porównaniu z majem r. b. Akcja Funduszu Pracy w kierunku finansowania robót publicznych przy budowie wodociągów i kanalizacji nie wydała dotąd pozytywnych rezultatów w postaci zamówień na rury. Tem nie mniej fabryki oczekują w ciągu najbliższych tygodni tych zamówień, co może spowodować pewną poprawę obecnego, wprost katastrofального, stanu zatrudnienia w odlewniach rur wodociągowych.

W odlewniach stali w dalszym ciągu jest zły stan zatrudnienia, a w niektórych zakładach dział odlewni stali jest nieczynny. Minimalne zapotrzebowanie rynku na odlewy stalowe ustabilizowało się, wobec czego Syndykat odlewni stali natrafia w swej działalności na nadzwyczajne trudności.

Fabryki budowy mostów od dłuższego czasu są nieczynne, obecnie zaś oczekują otrzymania roboty, która je zatrudni na 2 do 3,5 miesiąca. W fabrykach konstrukcji żelaznych stan zatrudnienia jest nadzwyczaj niepomyślny i pogarsza się z powodu silnej konkurencji oddziałów przetwórczych hut żelaznych, które oferują gotowe konstrukcje po cenach o 20% niższych od cen żelaza, dostarczanego przez Syndykat Hut Żelaznych.

W przedsiębiorstwach urządzeń zdrowotnych stan zatrudnienia nie uległ zmianie w porównaniu z lipcem roku ubiegłego, lecz ceny urządzeń są niskie.

Fabryki kotłów parowych mają stan zatrudnienia zły, gdyż prywatnych zamówień inwestycyjnych prawie niema.

W fabrykach naczyń emaljowanych blaszanych stan zatrudnienia zmniejszył się w porównaniu z m. kwietniem r. b.

Fabryki opakowań blaszanych mają stan zatrudnienia zadowalający, który wynosi około 85% wytwórczości normalnej. Jednakże stan finansowy niektórych fabryk jest nieszczerze, gdyż ceny wyrobów przeważnie nie odpowiadają kalkulacji handlowej

z powodu nieobliczalnej konkurencji; w wyniku jej fabryka, która walczyła najniższymi cenami, zawiesiła wypłaty i poddała się pod nadzór. Wypłacalność klientów jest średnia.

W fabrykach drutów i gwoździ stan zatrudnienia jest bez zmiany, lecz pracuje tylko kilka fabryk w 50 do 70% swej zdolności produkcyjnej. Jest duża konkurencja, przeto ceny są ciągle poniżej kosztu własnego. K. P.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w miesiącu czerwcu 1933 r. zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	Waga w kg.	Wartość w zł.
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	70 040	23 500.—
b) odlewy budowlane	54 388	56 950.—
	<u>124 428</u>	<u>80 450.—</u>
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	687	592.—
3. Wyroby z blachy	1 084	2 714.—
4. Naczynia blaszane emaljowane	42 500	75 805.—
5. Drut żelazny	192 315	47 465.—
6. Wyroby żelazne i stalowe		
a) śruby	7 404	2 370.—
7. Maszyny włókiennicze	50 986	134 012.—
Ogółem w miesiącu czerwcu wywieziono	<u>419 404</u>	<u>343 408.—</u>

Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY PRODUCENTÓW LIN P. Z. P. M.

Dnia 9 sierpnia r. b. odbyło się w lokalu P. Z. P. M. Zebranie Grupy Producentów lin, w którym wzięły udział fabryki członkowskie: Fabryka Lin i Drutu S. A. dawn. A. Deichsel — (dr. Wasserberger), Tow. Przemysłu Metalurgicznego w Polsce, S. A. — (inż. Macherski i inż. Riboullot), Włocławska Fabryka Drutu S. A. dawn. C. Klauke — (p. Steinhaus), Zakłady Przemysłu Stalowego Meyerhold S. A. — (dr. Wasserberger), oraz w charakterze gości Biuro Akwizycji Drutu Stalowego i Belgijska Sp. Akc. Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ, reprezentowane przez p. Pudella.

Wobec nieprzybycia na posiedzenie prezesa Grupy i wiceprezesa Grupy p. Grundlanda, obrady zajął sekretarz Grupy p. Gruchała, który wyjaśnwszy nieobecność członków Prezydium, zaproponował wybór przewodniczącego.

Przewodniczącym zebrania został wybrany p. Macherski.

Ustalono następujący porządek obrad: 1) Sprawozdanie z działalności Grupy. 2) Omówienie sytuacji rynkowej. 3) Sprawa eksportu lin. 4) Wolne wnioski.

Sytuacja na rynku lin drucianych kształtowała się w okresie 1932/33 r. pod znakiem stałego spadku zapotrzebowania rynkowego i rosnącej konkurencji.

Spadek zapotrzebowania rynkowego ilustrują następujące cyfry sprzedaży lin w trzech latach kryzysu (opracowane na podstawie przybliżonych danych, dostępnych dla biura Grupy) rok 1930 — 2700 tonn, rok 1931 — 2280 tonn, rok 1932 — 1700 tonn.

Sprzedaż lin, która do 1932 roku była kontrolowana i porządkowana przez Zjednoczenie Fabryk Lin w Katowicach, obecnie znajduje się w znacznie gorszej sytuacji, gdyż z jednej strony wzmocniła się konkurencja fabryk stojących poza Zjednoczeniem, z drugiej strony spoiwość wewnętrzną Zjednoczenia uległa rozluźnieniu przez wystąpienie jednego z kontrahentów.

Działalność Grupy, która zgodnie z regulaminem czuwać ma nad ogólnymi interesami przemysłu liniarskiego, obejmowała w ostatnich czasach szereg interwencji w instytucjach państwowych na rzecz poszczególnych fabryk, oraz prace, zmierzające ku temu, aby interesy przemysłu liniarskiego nie zostały narazone na szwank przy opracowywaniu nowych traktatów handlowych.

W projektach działalności na przyszłość, obok kontynuowania dotychczasowych prac wysuwają się następujące zagadnienia, które mogą być rozwiązane na platformie Grupy:

1) rozszerzenie handlowego porozumienia liniarskiego,

2) zorganizowanie eksportu lin.

Omawiając sprawę eksportu lin stalowych przyjęto na propozycję p. Wassebergera projekt utworzenia związku eksportowego lin, któryby zajmował się badaniem rynków, ustaleniem cennika eksportowego, wydawaniem odpowiednich zaświadczeń, oraz ułatwieniem zakupu surowców.

W sprawie tej uchwalono:

1) Przyjąć do wiadomości gotowość Wydziału Akwizycji Drutu Stalowego dostarczania eksporterom lin, drutu po cenach konkurencji zagranicznej.

2) Polecieć sekretarjatowi opracowanie propozycji dotyczącej utworzenia organizacji eksportu lin, rozesłania jej członkom i zwołania Zebrania Grupy w terminie do 20 dni.

Sprawa rozszerzenia porozumienia liniarskiego odłożona do następnego zebrania.

W związku z uchwałami Grupy zwołane zostało na dzień 24 sierpnia r. b. o godz. 10.30 Zebranie Grupy Producentów Lin, na którym omówione będą wnioski dotyczące sytuacji rynkowej i eksportu lin.

Z GRUPY PRODUCENTÓW NARZĘDZI.

Prowadzona od początku roku bieżącego akcja zmierzająca do rozbudowy krajowego przemysłu narzędziarskiego, opiera się na istotnej konieczności naszego życia gospodarczego i politycznego, które wymagają, aby w dziedzinie narzędzi rynek Polski był w jaknajszerszych ramach niezależny od wpływów zagranicy. Prace organizacyjne, podjęte przez Polski Związek Przemysłowców Metalowych, który powołał w tym celu specjalną Grupę, dały już szereg pozytywnych rezultatów przejawiających się przede wszystkim w podjęciu nowych działań produkcji narzędziarskiej, jak również w zorganizowaniu zbiorowej służby informacyjnej o stanie i możliwościach krajowej produkcji narzędziarskiej.

Jednym z poważniejszych bodźców do uruchomienia krajowej produkcji narzędzi jest konstrukcja nowej Taryfy Celnej, która uwzględniając zasadnicze postulaty przemysłu narzędziarskiego, zapewnia mu minimalną niezbędną ochronę produkcji.

Obecnie toczące się rokowania o nowe traktaty handlowe wykazują, że przemysł zagraniczny nie chce ustąpić z uprzywilejowanego stanowiska na ryn-

ku polskim. Żądania ustępstw od stawek nowej taryfy celnej, jakie wysuwane są przez zagranicę, są tak daleko idące, że grożą poważnym niebezpieczeństwem dla budzącego się krajowego przemysłu w tym dziale i w razie gdyby zostały choćby częściowo zaakceptowane przez Rząd Polski odsuną na lata sprawę realizacji programu utworzenia polskiego przemysłu narzędziarskiego.

Wyrazem poważnego niepokoju polskich kół narzędziarskich jest akcja podjęta przez Prezydium Grupy Producentów Narzędzi, które złożyło u Władz memoriał ilustrujący sytuację polskiego przemysłu narzędziarskiego, jego zamierzenia oraz niebezpieczeństwo grożące ze strony państw importujących, które wysuwając żądania obniżenia stawek celnych ustalonych w nowej Taryfie Celnej, dążą do stworzenia możliwości dla dumpingowego importu narzędzi do Polski.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W 1932 R.

Nakładem Banku Gospodarstwa Krajowego ukażo się sprawozdanie za 1932 r., jako IX rok operacyjny Banku.

Sprawozdanie składa się z trzech części, z których pierwsza omawia ogólne położenie gospodarcze w 1932 r., część druga poświęcona jest działalności Banku w 1932 r. a część trzecia zawiera bilans i objaśnienia do bilansu Banku.

Wywołane powikłaniami politycznymi oraz silnymi wstrząsami w dziedzinie pieniężno-kredytowej w ciągu 1931 roku naprężenie stosunków między narodowych trwało nadal w 1932 roku, uniemożliwiając rozwiązanie narastających trudności gospodarczych na płaszczyźnie współpracy międzynarodowej. Reglamentacja obrotu kapitałowego i walutowego, ograniczenia przywózowe i inne środki zmierzające do ochrony poszczególnych gospodarstw narodowych, a zwłaszcza ich walut, objęły znacznie szerszy teren niż w roku poprzednim: 6 dalszych krajów zawiesiło wymiennalność swoich banknotów na złoto, wskutek czego 39 walut na świecie uległo do końca 1932 roku deprecjacji, dochodzącej do 50% ich wartości nominalnej. Niektóre kraje, nie mogąc podjąć zagranicznym zobowiązaniom, musiały ogłosić moratorium. Następującą tą drogą zahamowanie funkcji handlu światowego pogłębiło kryzys. Produkcja, obroty i ceny wykazały w pierwszej połowie roku dalszy spadek nawet w krajach, które wskutek deprecjacji swej waluty uzyskały korzystniejsze warunki eksportowe. Rynki kapitałowe, od których głównie zależy poprawa ogólnego położenia gospodarczego, kształtowały się nieomyślnie.

Niemniej w drugiej połowie roku ubiegłego zarysowały się pewne tendencje konsolidacyjne. Na rynkach papierów procentowych zaznaczył się powszechnie zwykły ruch kursów, co pozwoliło we Francji i Anglii na przeprowadzenie konwersji pożyczek wojennych. Wysoka płynność rynków pieniężnych spowodowała powszechny spadek stopy procentowej do nienotowanego przedtem poziomu, a równoległe z tem spadek produkcji i obrotów przybrał znacznie łagodniejsze rozmiary, a w wielu dziedzinach wytwórczości dała się nawet zauważyć pewna poprawa.

Mimo to jednak depresja nie ustąpiła. Wystarczy wskazać, że według danych Międzynarodowego Biura Pracy liczby bezrobotnych na świecie wynosiła

30 milj. ludzi (bez rodzin). Katastrofalny spadek cen i zarobków spowodował, że wartość światowych obrotów handlowych spadła w ub. roku o $\frac{1}{3}$ wartości obrotów w roku poprzednim. W tych warunkach dochód narodowy niektórych krajów zmniejszył się w stosunku do lat normalnej konjunktury o 40%, co odbiło się oczywiście na budżetach państwowych, które wykazały olbrzymie deficyty.

Na tle doświadczeń kryzysowych utrwala się w świecie przekonanie, że poprawa sytuacji nie będzie mogła nastąpić, jeżeli nie usunie się ograniczeń, które utrudniają normalny bieg życia gospodarczego. Stabilizacja walut, przywrócenie swobody w międzynarodowym obrocie towarowym i kapitałowym oraz unormowanie warunków spłaty długów na nowych podstawach, uwzględniających obecne możliwości płatnicze dłużników, stanowią przesłanki wszelkiej akcji, zmierzającej do likwidacji przesilenia.

Polska, jako kraj o strukturze przeważnie rolniczej musiała bardzo dotkliwie odczuć skutki dalszego wzrostu trudności w produkcji zbożowej i hodowlanej. Silny spadek cen artykułów rolniczych po żniwach i utrudnienia, na jakie wywóz towarów napotykał zagranicą, były główną przyczyną ogólnego kurczenia się produkcji i obrotów, a co za tem idzie, dalszego obniżenia się dochodów i trudności płatniczych.

W dziedzinie wytwórczości przemysłowej spadek produkcji wystąpił z większą siłą na początku roku, poczem zaznaczyła się pewna stabilizacja produkcji na osiągniętym niskim poziomie, z dość nawet wyraźnymi tendencjami wzrostu produkcji, podobnie jak to było można zresztą zaobserwować w innych krajach.

Wskaźnik produkcji przemysłowej kształtował się w roku 1932 w porównaniu z latami poprzednimi w sposób następujący:

	1930 r.	1931 r.	1932 r.
wskaźnik ogólny	styczeń 91,0	73,5	51,8
	grudzień 74,9	57,9	49,2
produkcja dóbr wytwórczych	styczeń 91,3	64,2	39,7
	grudzień 65,8	46,9	41,9
produkcja dóbr spożycia	styczeń 85,1	74,3	55,0
	grudzień 75,0	58,4	50,9

W dziale przemysłu metalowego przetwórczego najsilniejszym stosunkowo spadkiem zatrudnienia i obrotów dotknięte zostały gałęzie wytwarzające dobra służące do dalszej produkcji a zwłaszcza zakłady pracujące dla przemysłu budowlanego. Z porównania liczb przepracowanych robotnikogodzin w większych zakładach tego przemysłu wynika, że zatrudnienie przemysłu metalowo maszynowego obniżyło się w stosunku do 1931 roku o przeszło 22%.

W wyniku kurczącej się ogólnej dochodowości i zarobków, a zwłaszcza stałego spadku siły nabywczej ludności wiejskiej, obroty handlu wewnętrznego uległy w 1932 roku w porównaniu z rokiem poprzednim dalszemu zmniejszeniu, które w niektórych działach doszło do 50%. Pod wpływem malejących obrotów spadek cen przybrał w 1932 roku większe rozmiary niż w roku poprzednim. Szczególnie silnie obniżyły się ceny artykułów rolnych, wskutek czego rozpiętość między cenami tych artykułów a cenami wyrobów przemysłowych, która w pierwszym półroczu znacznie zmalała, pogłębiła się pod koniec roku poważnie.

Spadek obrotów handlu zagranicznego wynosił około 42% w stosunku do roku poprzedniego. Z tego

powodu zmniejszyła się nadwyżka wywozu z 410 milj. zł. na 222 milj. zł. Mimo, że na wywóz nasz składają się głównie artykuły spożywcze, surowce i półfabrykаты, które zostały najsilniej dotknięte niższą ceną, zdołała Polska utrzymać czynne saldo handlu zagranicznego, które pozwoliło jej w dalszym ciągu wywiązywać się z płatności zagranicznych bez uciekania się do ograniczeń walutowych.

Ogólny spadek obrotów gospodarczych i obniżenie się dochodu społecznego sprawiły, że budżet państwa zredukowany został w ciągu roku budżetowego w działale „wplywów o 400 milj. zł. Pomimo to jednak faktyczne dochody były mniejsze od preliminarza o 601 mil. zł., tak że rok budżetowy 1931/32 dał niedoboru 204 milj. zł. Również w roku budżetowym 1932/33 pomimo dalszych oszczędności nie dało się osiągnąć równowagi a rok ten zamknięty został deficytem 242 milj. zł. Mimo tak poważnych trudności stan długów państwowych zmniejszył się o 44 milj. zł. do sumy 4964 milj. zł. Obieg pieniężny zmniejszył się w ciągu r. ub. o 134,5 milj. zł. do sumy 1 352,2 milj. zł.

Ogólna suma operacji Banku Gospodarstwa Krajowego wykazuje w 1932 roku pewne zmniejszenie. Zmniejszenie to przypada w całości na operacje gotówkowe, gdyż działalność emisyjna Banku rozwijała się w dalszym ciągu i kształtowała się zwykłowo. Jako znamienne podkreślić trzeba, że rok 1932 zaznaczył się dość znacznym wzrostem wkładów w Banku.

Suma bilansowa Banku (bez pozycji pozabilansowych) zmniejszyła się w roku 1932 o 21,3 milj. zł. do sumy 2 132,9 milj. zł. Tak samo zmniejszyła się ogólna suma obrotów Banku (po jednej stronie księgi głównej) do 13 miliardów, podczas gdy w 1931 roku wynosiła 16 miliardów.

Kapitały własne Banku wzrosły do 219 milj. zł. Ogólna suma kredytów Banku wyniosła 1 860 milj. zł. czyli o 15 milj. zł. mniej aniżeli w roku poprzednim. Z pomiędzy kredytów gotówkowych najwięcej zmniejszyły się kredyty krótkoterminowe, które zmalały o 39,7 milj. zł. do sumy 285,5 milj. zł. Średnio i długoterminowe kredyty utrzymały się mniej więcej na poziomie roku poprzedniego i wynosiły 116 milj. zł. Kredyty w dziale operacji ze Skarbem spadły o 24 milj. zł. do sumy 642 milj. zł. Stan papierów procentowych oraz udziałów i akcji, znajdujących się w portfelu Banku zwiększył się w ciągu 1932 roku o 3,5 milj. zł. do sumy 113,7 milj. zł.

Czysty zysk Banku wyniósł w 1932 roku 2,8 milj. zł., czyli o 1,2 milj. zł. mniej aniżeli w 1931 roku.

Władze Banku Gospodarstwa Krajowego stanowią Rada, Komisarz Rządowy i Zarząd. Na czele Rady i Zarządu stoi prezes dr. Roman Górecki i wiceprezes p. Stefan Starzyński. Komisarzem Rządowym jest p. Stefan Rybałowski, zastępcami Komisarza pp. Witold Pawłowicz i Marjan Stępniewicz.

G.

NIEMIECKI PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY.

W tygodniku „Neudeutsche Wirtschafts Rundschau” znajdujemy bardzo ciekawe informacje o sytuacji niemieckiego przemysłu samochodowego.

Niemiecki przemysł samochodowy, dzięki posunięciom rządu, wykazuje w ostatnich czasach poważny wzrost zatrudnienia. Przemysł ten od czasów stabilizacji marki znajdował się w mało korzystnym położeniu a cały szereg przedsiębiorstw, bądźto zupełnie zamknęło swoje warsztaty, bądź też wegetowało przyno-

sząc poważne straty. Sytuację tę wykorzystali rozmaite grupy kapitałowe, które przejęły większość portfeli akcyjnych niemieckiego przemysłu samochodowego, doprowadzając do tego, że w chwili obecnej niemal żadne z przedsiębiorstw samochodowych nie jest wolne od wpływów z poza sfery zainteresowanej. I tak największe przedsiębiorstwo przemysłu samochodowego Adam Opel A. G. znajduje się w rękach General Motors Corp., Neue Röhrwerke A. G., powstałe z upadłej firmy Röhr-Auto A. G. kierowane jest przez szwajcarskie towarzystwo holdingowe „Holdingsgesellschaft für Automobilwerke A. G.” w Davos, które dysponuje pakietem 92,5% Neue Röhrwerke A. G., NAG (Neue Automobil Gesellschaft A. G.) jest pod wpływami AEG.

Sytuację niemieckiego przemysłu samochodowego, pod względem wpływów kapitałowych ilustruje poniższe zestawienie:

Nazwa towarzystwa	kapitał akcyjny w tys. marek	główni akcjonariusze
Fried. Krupp A. G.	160 000	Krupp 100%.
Adam Opel A. G.	60 000	General Motors Corp. 100%.
Daimler-Benz A. G.	42 260	DD-Bank.
Adlerwerke vorm. H. Kleyer A. G.	25 000	Dresdner Bank, J. H. Schröder & Co., Londyn (większość).
MAN (Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg)	20 000	Haniel-Konzern 100%.
BMW (Bayrische Motorenwerke)	15 000	DD-Bank, Dresdner Bank.
Auto-Union A. G.	14 500	Rząd saski, J. S. Rasmussen, Dresdner Bank, miasto Chemnitz.
Hanomag — Hannoversche Maschinenbau A. G. vorm. Egestorff	9 000	Bergbau A. G. Lothringen 57,8%.
NAG (Neue Automobilgesellschaft A. G.)	6 000	AEG (większość).
Büssing NAG Vereinigte Nutzkraftwagen A. G.	4 000	50% NAG, 50% Automobilwerke H. Büssing A. G.
Brennaborwerke A. G.	3 800	Reichstein, Compri-Bank, Luftschiffbau Zeppelin
Maybach Motorenbau G. m. b. H.	3 000	G. m. b. H.
C. D. Magirus A. G.	2 000	DD-Bank, Berliner Handelsgesellschaft, Dresdner Bank.
Stoewerwerke	1 550	Miasto Szczecin 25%.
Neue Röhrwerke A. G.	1 000	Holdingsgesellschaft für Automobilwerke, Davos.
Vomag Betriebs-A. G.	—	Compri-Bank.
Goliathwerke Borgward & Co.	20	—

Fabryki przemysłu samochodowego, których zatrudnienie na skutek przeżywanego kryzysu poważnie spadło podjęły bądź rozwinęły produkcję szeregu innych artykułów. I tak naprzykład „Adler” robi maszyny do pisania, „MAN” rozwija coraz silniej produkcję działu maszynowego i produkcję motorów, „Brennabor” produkuje rowery i wózki dziecięce, „Magirus” sprzęt pożarniczy, „Bayrische Motorenwerke” motocykle i motory lotnicze a „Maybach” motory lotnicze.

Produkcja działu samochodowego poszczególnych fabryk samochodów w Niemczech przedstawiała się w ostatnich dwu latach w sposób następujący:

Nazwa towarzystwa	samochody 1931 r.	osobowe 1932 r.	samoch. ciężarowe 1931 r.	1932 r.
Krupp	—	—	207	209
Opel	16 135	12 436	2 630	1 754
Daimler-Benz-Mercedes	3 653	5 342	1 263	1 237
Adler	4 436	4 735	299	218
MAN	—	—	263	33
BMW	3 668	2 525	—	—
Auto-Union:				
DKW	4 116	3 934	—	—
Wanderer	3 179	1 718	—	—
Horch	1 040	976	—	—
Hanomag	5 290	2 496	—	—
NAG - Büssing	—	—	918	631
Brennabor	1 655	496	—	—
Magirus	—	—	376	223
Stoewer	1 017	974	—	—
Vomag	—	—	161	80
Goliath	—	—	303	267
Hansa-Lloyd	—	—	1 084	315

Małe zapotrzebowanie rynkowe, spadek cen i konieczność przeprowadzania ciągłych inwestycji sprawiły, że niemiecki przemysł samochodowy pracował w ostatnich latach prawie zupełnie bez wypłacania dywidendy. Ze wszystkich wyżej wymienianych przedsiębiorstw przemysłu samochodowego wypłaciły dywidendę w 1929 roku Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg 6%, Bayrische Motorenwerke 7%, w 1930 roku Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg 6%, w 1931 roku żadne towarzystwo nie wypłaciło dywidendy, w 1932 roku Bayrische Motorenwerke 5%.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Światowy przemysł żelazny. Jedną z najbardziej dotkniętych kryzysem dziedzin życia gospodarczego jest przemysł hutniczy. Stan zatrudnienia światowego hutnictwa wynosił w 1932 roku 41% normalnego zatrudnienia. Najgorzej przedstawiała się sytuacja w Niemczech i Stanach Zjednoczonych. (w Niemczech 33%, w Stanach Zjednoczonych 24% normalnego zatrudnienia), najlepiej w Belgii i Luksemburgu (65% i 71% normalnego zatrudnienia).

Wśród wielkich producentów żelaza pierwsze miejsce zajmują Stany Zjednoczone, których udział w światowej produkcji wynosi 47%. Produkcja hutnicza Stanów Zjednoczonych oparta jest o własne surowce i niemal w całości służy na pokrycie własnego zapotrzebowania Stanów. Produkcja stali skupiona jest w rękach 20 wielkich koncernów stalowych i reprezentowaną jest w 85% przez stal Siemens-Martina.

Drugie miejsce zajmują Niemcy, których udział w światowej produkcji wynosi 13,5%. Niemiecki przemysł hutniczy skupiony jest w 80% w okręgu reńsko-westfalskim. 70% rudy żelaznej musi być importowaną z zagranicy. Niemiecka produkcja hutnicza reprezentowana jest w 80% przez 6 koncernów, które obejmują obok wielkich pieców i stalowni, własne kopalnie węgla i bardzo rozbudowany przemysł przetworczy. Dwie piąte produkcji niemieckiego przemysłu hutniczego muszą być eksportowane.

Francja reprezentuje 8% wytwórczości światowej, w czym 3/4 stanowi produkcja okręgu lotaryńskiego. O ile pod względem surowca, rudy żelaznej, Francja jest niemal w zupełności uniezależniona od zagranicy, o tyle niemal połowa potrzebnego dla produkcji hutniczej węgla jest importowaną z zagranicy. Tylko

połowa francuskiej produkcji hutniczej zużywaną jest w kraju, reszta musi być eksportowaną zagranicę.

Mniej więcej indyferentny udział w produkcji światowej, jak Francja, posiada Wielka Brytania (8,1%), która pod względem surowcowym jest zupełnie niezależną od zagranicy, dysponując własną rudą i węglem. 40% produkcji stali angielskiej jest przeznaczoną na eksport.

Rosja reprezentuje 4,5% światowej produkcji hutniczej opartej o własne surowce. Przemysł hutniczy w Rosji znajduje się w stałym rozwoju i ma wszelkie dane, że będzie w stanie pokrywać całość zapotrzebowania krajowego.

Krajem w którym przemysł hutniczy rozwinął się w okresie ostatnich dwunastu lat jest Japonia, która obecnie reprezentuje 2% światowej zdolności produkcyjnej. Jest to tem znamiennejsze, że huty i stalownie japońskie muszą pracować na rudzie i węglu zagranicznym.

Belgia reprezentuje 3,5% produkcji światowej. Produkcja hutnicza Belgii oparta jest o rudę pochodzenia francuskiego i luksemburskiego. 3/3 produkcji hutniczej Belgii idzie na eksport.

Krajem o produkcji wybitnie eksportowej jest Luksemburg. 85% produkcji hutniczej tego kraju idzie na eksport. Luksemburg pracuje na własnej rudzie natomiast węgiel jest importowany. Udział Luksemburgu w światowej produkcji hutniczej wynosi 2,3%.

W ciężkich warunkach pracuje hutnictwo włoskie, reprezentujące 1,8% produkcji światowej. Zarówno węgiel jak i ruda są przywożone z zagranicy. Produkcja surowki stanowi we Włoszech tylko 1/3 produkcji stali, tak że surowka i złom są przywożone z zagranicy.

Czechosłowacja reprezentuje 1,7% światowej produkcji hutniczej i pracuje na własnym węglu a częściowo i własnej rudzie. Trzecia część produkcji krajowej idzie na eksport.

Udział Polski w produkcji światowej stanowi 1,1%. Jak wiadomo hutnictwo nasze pracuje w znacznej mierze na rudzie importowanej.

Z niemieckiego przemysłu maszynowego. Stan zatrudnienia niemieckiego przemysłu maszynowego wykazuje pewną poprawę, co w głównej mierze przypisać trzeba ożywieniu na rynkach eksportowych. Na rynku krajowym odczuwa się wzmożony popyt na maszyny używane, których sprzedaż osiągnęła w 1 półroczu r. b. sumę 101 milionów marek.

Zamówienia na parowozy w Niemczech. Według planu inwestycyjnego niemieckich kolei państwowych na 1933/34 r. zakupionych będzie parowozów na sumę około 34 milionów marek. Z sumy tej przeznaczono 21,5 milj. marek na zakup 159 parowozów normalnotorowych i 12,2 milj. marek na zakup 585 parowozów wązkotorowych i dla kolejek leśnych. Nadto zakupionych będzie 9 lokomotyw motorowych.

Niemcy eksportują pompy do krajów zamorskich. W ostatnich czasach dało się zauważyć bardzo znaczne ożywienie interesów eksportowych w dziale pomp. Dotyczy to przede wszystkim pomp o wydajności 200 — 350 litrów z motorkiem elektrycznym. Poważne ilości tych pomp eksportowane są do Egiptu, Indji i Afryki Południowej.

Ożywienie w angielskim przemyśle samochodowym. W angielskim przemyśle samochodowym znacząco się ostatnio poważnie ożywiło a fabryki tego działu pracują przeważnie przy pełnym wyzyskaniu swoich możliwości produkcyjnych.

Z francuskiego rynku narzędziarskiego. Na francuskim rynku narzędziarskim panuje obecnie sezonowa cisza. Pomiędzy producentami tego działu toczy się ostra walka konkurencyjna, co bardzo ujemnie wpływa na jakość wyrobów, z czego korzystają importerzy zagraniczni, lokując poważne ilości narzędzi na rynkach francuskich.

Umowa o elektryfikację kolei brazylijskich. Pomiędzy angielską firmą Metropolitan Vickers a brazylijskim towarzystwem kolejowym podpisaną została umowa o elektryfikację kolei Rio de Janeiro-San Paulo.

W przetargu o elektryfikację kolei brało udział szereg przedsiębiorstw zagranicznych z włoskimi i amerykańskimi na czele, jednak Metropolitan-Vickers utrzymało się, dzięki najbardziej korzystnym warunkom dostawy.

Wartość prac mających być wykonanymi przez Metropolitan Vickers wynosi około 3 milionów funtów sterlingów (około 120 milj. złotych).

NOWOŚCI KSIĄŻKOWE.

KATALOG SPRAWDZIANÓW.

Otrzymałmy katalog zatytułowany „DIN. ISA Grenzlehren”, wydany przez znaną fabrykę specjalną narzędzi p. f. „Carl Mahr G. m. b. H.” w Esslingen a. N. Jest to właściwie 133 stronicowa broszura, traktująca o pomiarach dokładnych, koniecznych przy wytwórczości masowej wyrobów metalowych. Po wyjaśnieniu wymienności i przyrządów pomiarowych granicznych, kalibrów normalnych i maszyn mierniczych, podane są normy i systemy pasowań. Następnie wyłożone są zasady pasowań według norm niemieckich „DIN” i międzynarodowych „ISA”, poczem następuje reprodukcja szeregu szczególnie ważnych arkuszy „DIN” i narzędzi pomiarowych oraz maszyn mierniczych, wyrabianych przez fabrykę „Carl Mahr”.

Związała i ozdobnie wydana broszura jest nader użyteczna dla firm i osób zainteresowanych w wytwórczości precyzyjnej.

LILPOP, RAU I LOEWENSTEIN W 1932 r.

Dnia 30 maja r. b. odbyło się Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów S. A. Lilpop, Rau i Loewenstein, na którym złożone zostało sprawozdanie z działalności za rok 1932, oraz bilans rachunku strat i zysków.

Dział budowy wagonów zatrudniony był jak w roku 1931, natomiast skutek oszczędności spowodowanych kryzysem, nie otrzymano zamówień na tramwaje i rozjazdy, co zmusiło Towarzystwo do odpowiedniego przystosowania tych działów Zakładów do kryzysowych warunków.

Dział produkcji maszyn ceramicznych był prawie w całkowitym zastoju.

Stale usprawniająca się budowa wagonów stworzyła możliwość wyzyskania Zakładów i do innych działów produkcji. W związku z tem zorganizowany został specjalny dział studjów nowych artykułów produkcji, w którym przestudjowano narazie fabrykację kompresorów, maszyn parowych, maszyn pralniczych, maszyn pożarniczych, wreszcie pras różnych typów.

Panujący jednak ogólny kryzys nie pozwolił jeszcze otrzymać większych zamówień w tych działach. Również

wszystkie wysiłki Towarzystwa w celu zdobycia zamówień na eksport nie przyniosły jeszcze konkretnych rezultatów.

Przeprowadzona w ostatnich latach reorganizacja wykazała dużą elastyczność fabryki wobec kurczącej się produkcji i w dużej mierze przyczyniła się do ułatwienia przebiegu demobilizacji niektórych działów Zakładów i przystosowania ich do zmniejszonej produkcji.

Zmniejszenie się zapotrzebowania na tabor i coraz szersze zastosowanie motoryzacji na kolejach spowodowało rozszerzenie już dawno podjętych prac w kierunku opracowania nowoczesnych wagonów motorowych.

Dzięki wprowadzonym usprawnieniom praca w całej fabryce, zarówno w działach technicznych, jak i w działach administracyjnych zyskała na wydajności, a zapasy w magazynach zostały w dalszym ciągu usprawnione.

W czerwcu 1932 r. Standard Car Finance Corporation skorzystało z przysługującego mu prawa i wymówiło firmie Lilpop, Rau i Loewenstein umowę, która zobowiązywała to Towarzystwo do nabywania bonów skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej, wydawanych Tow. Lilpop, Rau i Loewenstein, jako zapłatę za dostarczone Ministerstwu Komunikacji wagony na kredyt.

Rezultat finansowy za 1932 r. wykazał zysk w wysokości zł 1.816.590,54.

Świadczenia socjalne wypłacone w okresie sprawozdawczym wyraziły się cyfrą zł 1.155.534,93.

Podatki i opłaty stempłowe wyniosły zł 1.827.858,77.

SAMOCZYNNY WÓZEK DO TRANSPORTOWANIA MATERJAŁÓW.

W ostatnich czasach opatentowany został w Polsce wózek transportowy do przewożenia materiałów na niewielką odległość, który może znaleźć zastosowanie w magazynach, cukrowniach, elewatorach zbożowych, kopalniach, portach i t. p. Wózek ten samoczynnie porusza się i wyładowuje pod wpływem ładunku. Dzięki przeciwwadze odbywa się ruch wsteczny wózka. Wózek zaopatrzony jest w samoczynnie otwierające się dno do wysypywania ładunku kosza w chwili zatrzymania się wózka na określonej odległości od miejsca załadowania.

Fabryki urządzeń transportowych, interesujące się tym wynalazkiem otrzymać mogą bliższe wiadomości w redakcji „Przemysłu Metalowego”.

MIĘDZYNARODOWY ZJAZD ODLEWNIKÓW W PRADZE.

W czasie od 9—17 września r. b. odbędzie się w Pradze Międzynarodowy Zjazd Odlewników.

Z okazji Zjazdu Artystyczno - Przemysłowe Muzeum Izby Przemysłowo - Handlowej w Pradze organizuje w porozumieniu z Komitetem Zjazdu wystawę artystycznych wyrobów odlewniczych, która trwać będzie od 9 września do połowy października r. b.

Na powyższej wystawie ma być przedstawiony w zdjęciach fotograficznych poziom nowoczesnych prac z laneo żelaza. Fotografije będą umieszczone bezpłatnie. Prócz fotografii nadsyłać można na wystawę katalogi i cenniki, oraz publikacje wydawane z okazji jubileuszów fabryk działu odlewniczego.

Wszelkie przesyłki adresować należy: Reditelstvi Umelecko - prumyslovehu musea Praha 1 — Sanytrova 4 (vystava umelecke litiny).

Komitet wystawy prosi, aby po zamknięciu wystawy fotografie oraz wszelki dostarczony materiał był zaofiarowany Publicznej Bibliotece Artystyczno-Przemysłowego muzeum w Pradze.

**Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej
w dn. 16. VIII. 1933 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.**

Aluminiujum	2910	Miedź standard	1053
Antymon	676	Ołów miękki	353
Cyna standard	6271	Nikiel	6620
Cynk hutniczy	486	Rteć	7656
Miedź elektrolityczna	1182	Srebro za 1 kg	70

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. GEPNER notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach	zł. 7,50 za kg.
Ołów hutniczy	„ 0,67 „ „
Cynk hutniczy	„ 0,80 „ „
Antymon	„ 1,10 „ „
Aluminiujum hutnicze	„ 3,80 „ „
Blacha miedziana	„ 2,75—3,40 za kg,
„ mosiężna	„ 2,50—3,50 „ „
„ cynkowa	„ 0,95—0,98 „ „
Nikiel w kostkach	„ 9,50 „ „

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny),
Tel. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze
składu w Warszawie:

Miedziana blacha	zł 2,85 — 3,60
Mosiężna blacha	„ 2,55— 3,60
Mosiężne pręty	„ 2,10— 2,95
Nowosrebrna blacha	„ 4,10— 5,—
Aluminiujowa blacha	„ 5,80— 11,—
Aluminiujowe druty	„ 6,50
Cyna w blokach	„ 7,80
Ołów	„ 0,69
Aluminiujum hutnicze	„ 3,80

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach
notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do
sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz	zł. 850,00 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t. „	„ 870,00 za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzy-
wilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 915,00 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzy-
wilejowanych ze składku konsumentom:

zł. 950,00 za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje następujące ceny blachy
żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1 422×0,45 mm	0 zł 91 gr.
711×1 422×0,50 mm	0 „ 89 „
1 000×2 000×0,50 mm	0 „ 91 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Za gotówkę udzielamy 4% ustępstwa.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku
Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych
dla Warszawy wynosi od 0,58 zł do 1,20 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów
glinowych (aluminiujowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Ceny rur żeliwnych.

Biuro Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol” w War-
szawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych
za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojące lane) . . . . . zł 49.—
+ dopłata rozmiarowa

Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł 13 do 25 drożej za
100 kg.

Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja za-
ładowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamatowych i Ogniotrwałych
notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r.
aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco
wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kottowa normalna	zł 20,50
Cegła kopulakowa normalna	14,30	Cegła kottowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopulakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,— i „ 10,50

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

17176. *Oskar Hegewald (Lengenfeld im Vogtl., Niemcy)*. Przy-
rząd do notowania rachunków.
17198. *Enzinger-Union-Werke Aktien-Gesellschaft (Mannheim,
Niemcy)*. Sposób i przyrząd do płókania butelek oraz po-
dobnych naczyń.
17304. *Enzinger-Union-Werke Aktiengesellschaft (Mannheim,
Niemcy)*. Bezsztotkowa maszyna do czyszczenia bu-
telek.
17148. *„Bierzelius” Metallhütten-Gesellschaft mit beschränkter
Haftung (Duisburg-Wanheim, Niemcy)*. Sposób otrzymy-
wania cyny zapomocą redukcji materiałów, zawierających
cynę, jak rudy, tlenki hutnicze i podobne materiały, za-
wierające ewentualnie także cynk i inne metale oraz
urządzenie służące do wykonania tego sposobu.
17149. *American Smelting and Refining Company (New York,
N. Y. St. Zj. Am)*. Sposób otrzymywania stopów metali.
17081. *Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft (Berlin, Niemcy)*.
Twardy stop metalowy.
17319. *Sherard Osborn Cowper-Coles (Sunbury-on-Thames,
W. Brytania)*. Sposób otrzymywania metali zapomocą
elektrolizy oraz urządzenie służące do tego celu.
17311. *Paul Gamishon (Paryż, Francja)*. Sposób otrzymywania
ołowiu lub metali rzadkich w stanie metalicznym zapo-
mocą elektrolizy, oraz komora elektrolityczna, służąca
do tego celu.
17357. *Paweł Chrobok (Katowice, Polska)*. Szyszak z lekkiego
metal.
17329. *Antoni Świątkowski (Warszawa, Polska)*. Przyrząd do
kreślenia hiperboli linją ciągłą.
17135. *Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft (Berlin, Niemcy)*.
Suchy gazomierz z dwiema komorami mierniczymi i z za-
worem przełączaniem.
17243. *Societe Anonyme des Compteurs Volumetriques Brevet
Letreux (Paryż)*. Urządzenie do oznaczania objętości
i wagi ciał ziarnistych.
17344. *Manufacture d’Horlogerie de Bethune (Bethune, Francja)*.
Urządzenie wagowe do suwnicy.
17089. *Marconis Wirelless Telegraph Co. Ltd. (Londyn, Wielka
Brytania)*. Sposób fotograficznego zapisywania dźwięków,
np. na filmie, względnie odtwarzania ich i urządzenie do
tego służące.
17330. *August Osswald (Volksdorf, Niemcy), Alfred Paasch
(Hamburg, Niemcy) i Adolf Jäger (Hamburg, Niemcy)*.
Urządzenie do prześwietlania i sortowania jaj.
17328. *Siemens-Schuckertwerke Aktiengesellschaft (Berlin-Sie-
menstadt, Niemcy)*. Urządzenie drukujące do przyrządów
pomiarowych.
17271. *Stanisław Kulakowski (Rudolowice, Polska)*. Zapalniczka.
17307. *Heinrich Lanz Aktiengesellschaft (Mannheim, Niemcy)*.
Dwukołowa prasa do słomy lub wiązalka.
17261. *Marshall Sons and Company Limited (Gainsborough,
W. Brytania)*. Ciągówka.
17218. *Svenska Lasmutter Aktiebolaget (Stockholm, Szwecja)*.
Zabezpieczenie śruby lub połączenia śrubowego.
17079. *André Charaval (Paryż, Francja)*. Tłumik cierny, którego
siła działania wzrasta stopniowo, poczynając od począt-
ku ruchu w dowolnym kierunku.
17362. *Firma Alex. Friedmann (Wiedeń, Austria)*. Urządzenie
do centralnego smarowania.
17185. *E. Otto Dietrich Rohrleitungsbau Aktiengesellschaft (Bit-
terfeld, Niemcy)*. Spawane złącze kielichowe.
17131. *Le Joint Français Anonyme (Paryż, Francja)*. Szczeliwo
odporne na działanie węglowodorów.
17138. *N. V. Irma Industrieen Ruwmaterialen Maatschappij (Ro-
tterdam, Niderlandy)*. Zawór suwakowy do gazu lub
cieczy.